

PLAN DE CONVIVENCIA

**CEIP FELIPE DE
CASTRO**

ÍNDICE

1. XUSTIFICACIÓN TEÓRICA.....	4
2. MARCO LEGAL	6
3. CONTEXTO	7
3.2. Situación actual da convivencia.....	7
3.3. Respostas que se dan no centro	9
3.4. Observatorio de Convivencia Escolar	11
3.4.1. Composición	¡Error! Marcador no definido.
3.4.2. Calendario de reunións	12
3.4.3. Programa de actuación:	12
4. PRINCIPIOS PARA A ELABORACIÓN DO PLAN DE CONVIVENCIA	13
5. NECESIDADES.....	13
6. OBXECTIVOS XERAIS:.....	15
7. CONDUCTAS CONTRARIAS Á CONVIVENCIA.....	15
7.1. Clases de condutas contrarias á convivencia	15
. Condutas gravemente prexudiciais para a convivencia.	16
Condutas leves contrarias á convivencia	17
Condutas contrarias á convivencia, procedemento sancionador e correccións.	17
Principios xerais das medidas correctoras	17
Condutas contrarias á convivencia, correccións e procedemento sancionador.....	18
Procedemento para a imposición de medidas correctoras de condutas leves contrarias á convivencia	21
7.4. Programas e actuacións complementarias ás medidas correctoras	21
7.5. Procedemento para a imposición de medidas correctoras de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia	22
8. ACTUACIÓNS.....	23
8.1. Sensibilización da comunidade educativa sobre as normas de convivencia do centro e da aula	23
8.2. Prevención e intervención en caso de absentismo escolar.	23
8.3. Intervención sobre coeducación.	23
8.4. Formación do profesorado para a prevención e Intervención na resolución de conflitos.	23
8.5. Formación do alumnado.	23
9. ACOSO ESCOLAR	24
9.1. Que se entende por acoso escolar	24
9.2. Protección ás vítimas.....	25
9.3. Medidas de prevención, detección e intervención en caso de maltrato entre iguais.	25
9.3.1. Medidas de prevención	25
9.3.2. Medidas de detección	25
9.3.3. Medidas de intervención en caso de maltrato entre iguais.....	25
9.4. Protocolo de actuación ante unha solicitude de intervención en caso de acoso e intimidación entre compañeiros/as	25
9.4.1. Tipos de acoso e intimidación	26
9.4.2. Indicadores para identificar ao alumno/a vítima	26
9.5. Guía de actuación ante unha solicitude de intervención en caso de acoso e intimidación entre compañeiros/as (bullying).....	26
9.6. Plan de intervención	29

9.7. Orientacións para a intervención directa cos afectados.....	30
10. TEMPORALIZACIÓN	32
11. RECURSOS	32
12. AVALIACIÓN, CONCLUSIÓN E PROPOSTAS DE MELLORA	32
11.1. Criterios de avaliación.....	32
11.2. Instrumentos e recursos para avaliar.....	33
11.3. Momentos da avaliación	33
13. MECANISMO DE DIFUSIÓN E SEGUIMIENTO.....	33
14. ACTIVIDADES E ACCIÓN PROPOSTAS PARA ESTE CURSO.....	33
No 1º trimestre:.....	33
No 2º trimestre:.....	33
No 3º trimestre:.....	33

1. XUSTIFICACIÓN TEÓRICA

Dende a convicción de que o clima escolar é un factor que inflúe, e en ocasións condiciona significativamente o proceso de ensino aprendizaxe, a Lei Orgánica de Educación LOE, nos principios da educación sinala entre outros: **a transmisión e posta en práctica de valores que favorezan a liberdade persoal, a responsabilidade, a cidadanía democrática, a solidariedade, a tolerancia, a igualdade, o respecto e a xustiza, así como que axuden a superar calquera tipo de discriminación; a educación para a prevención de conflitos e para a resolución pacífica dos mesmos, así como a non violencia en todos os ámbitos da vida persoal, familiar e social**". E sinala como un dos fins do sistema educativo **o exercicio da tolerancia e da liberdade, dentro dos principios democráticos de convivencia, a prevención de conflitos e a súa resolución pacífica**. Para a consecución deste fin, faise extensivo a todos os niveis educativos o obxectivo de **traballar a convivencia e a relación social e exercitarse na resolución pacífica de conflitos**.

Por outra banda o informe á UNESCO da Comisión Internacional sobre a educación para o século XXI formula a ampliación dos obxectivos educativos máis alá do estrito campo do coñecemento e, máis concretamente, sinala a necesidade de que **os alumnos/as aprendan na escola a convivir**, coñecendo mellor ós/ás demais e creando unha base que os/as impulse á realización de proxectos comúns e á solución pacífica e intelixente dos conflitos.

A convivencia pacífica non é aquela na que non existen conflitos, senón aquela na que os conflitos se resolven de maneira non violenta. Deste modo, pódese asumir a convivencia como un proceso, creativo e respectuoso con todos/as, de resolver os conflitos, xa sexa previndo a súa aparición, xa sexa evitando que aumenten cando se produzan. Neste sentido compre subliñar que a atención adecuada á diversidade actúa como un poderoso elemento de prevención do conflito e a violencia.

Como a mellora da convivencia no ámbito escolar é unha preocupación cada día máis relevante na sociedade, pretendemos elaborar un Plan de Convivencia en positivo, con carácter preventivo e que inclúa un traballo en valores que abrangan todas as áreas e compoñentes da comunidade educativa.

Por iniciativa do Consello de Europa, xoves de diferentes países europeos elaboraron os **"Estatutos Europeos para os Centros Educativos Democráticos sen Violencia"**, baseados nos valores e os principios fundamentais compartidos por todos os europeos, en concreto aqueles

valores e principios incluídos na “ **Convención do Consello de Europa para a Protección dos Dereitos Humanos e Liberdades Fundamentais**”. Neles recoméndase que “os centros educativos de toda Europa consideren estes Estatutos como modelo fundamental para promover a consecución dunha educación democrática sen violencia”

ESTATUTOS

1. Todos os membros da comunidade educativa teñen dereito a un centro seguro e sen conflitos. Cada individuo ten a responsabilidade de contribuír á creación dun ambiente positivo que favoreza a aprendizaxe e o desenvolvemento persoal.
2. Todos teñen dereito a ser tratados e respectados por igual con independencia das súas características persoais (sexo, raza, relixión, etc.). Todos gozan de liberdade de expresión sen risco de discriminación ou represión.
3. A comunidade educativa garante que todos os seus membros coñecen os seus dereitos e responsabilidades.
4. Cada centro educativo democrático posúe un órgano de toma de decisións elixido democraticamente e composto por representantes dos estudantes, profesores, pais e outros membros da comunidade educativa segundo proceda. Todos os membros deste órgano teñen dereito de voto.
5. Nun centro educativo democrático, os conflitos son resoltos en estreita colaboración con todos os membros da comunidade educativa, dun xeito construtivo e sen violencia. Todo centro educativo ten persoal e alumnos preparados para previr e solventar os conflitos a través de actuacións de mediación e consenso.
6. Todo caso de violencia é investigado e tratado coa maior prontitude posible, e é examinado en profundidade xa sexan alumnos/as ou calesquera outros membros da comunidade educativa os implicados.
7. O centro educativo forma parte da comunidade local. A cooperación e o intercambio de información con outras entidades locais son esenciais para a prevención e a resolución dos problemas.

2. MARCO LEGAL

- Lei 27/2005, do 30 de novembro, de **fomento da educación e a cultura da paz**. (B.O.E. nº 287, de 01/12/2005).
- Lei Orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa. **LOMCE** (B.O.E. nº 141, de 10/12/2003).
- Lei Orgánica 1/1996, do 15 de xaneiro, (BOE 17 de xaneiro de 1996, nº 15) **de protección xurídica do menor**, de modificación parcial do código civil e da lei de axuízamento civil.
- Lei Orgánica 5/2000, do 12 de xaneiro, (BOE 13 de xaneiro de 2000, nº 11) reguladora da **responsabilidade penal dos menores**.
- Lei Orgánica 1/2004, do 28 de decembro, (BOE 29 de decembro de 2004, nº 313) de **Medidas de Protección Integral contra a Violencia de Xénero**.
- [Real Decreto 732/1995](#) do 5 de maio, polo que se establecen os **dereitos e deberes dos alumnos e as Normas de Convivencia nos Centros**.
- Real Decreto 82/1996, do 26 de xaneiro, ([BOE 5 de decembro de 2003](#) nº 391) polo que se aproba o **Regulamento Orgánico das Escolas de Educación Infantil e dos Colexios de Educación Primaria**.
- [Instrución 2/2006](#), do 7 de marzo de 2006, do Fiscal Xeral do Estado sobre o "**Fiscal e a protección do dereito á honra, a intimidade e a propia imaxe dos menores**".
- [Instrución 10/2005](#), do 6 de outubro de 2005, do Fiscal Xeral do Estado, sobre o **tratamento do acoso escolar dende o Sistema de Xustiza Xuvenil**.
- Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa. (DOG de 15 de xullo 2011, nº 136).
- Decreto 8/2015 polo que se desenvolve a Lei 4/2011 de convivencia e participación da comunidade educativa (DOGA 27 de xaneiro de 2015).
- Decreto 374/1996, de **17 de outubro**, polo que se aproba o regulamento orgánico das escolas de educación Infantil e os colexios de educación Primaria(DOG de 21 de outubro de 1996).
- Orde do 22 de xullo de 1997 pola que se regulan determinados aspectos de organización e funcionamento das escolas de educación infantil, dos colexios de educación primaria e dos colexios de educación infantil e primaria. (DOG do 2 de setembro de 1997).

3. CONTEXTO

3.1. Características do centro e do contorno.

O C.E.I.P. Felipe de Castro está ubicado na vila de Noia. Segundo consta no seu PEC recibe alumnos da concello de Noia, agás da zona de influencia da Barquiña, e de Arxellas e Camboño co Concello de Lousame. Todos os alumnos fan uso do transporte escolar acompañados por coidadores a excepción dos residentes en Bergondo. Dispón de comedor escolar para aqueles que desexen utilizalo.

O Centro consta de 6 unidades de E.I., 12 de E.P., 2 de P.T., 1 aula específica, 1 Orientadora e 2 de Audición e Linguaxe.

As instalacións das que dispoñemos son:

- 1 zona exclusiva para E.I. que comprende: 6 aulas, 1 aula de psicomotricidade, zona de recreo interior e patio exterior para os recreos.
- 1 zona para E.P. que abarca: 12 aulas de E.P., 2 aulas de Inglés, 1 aula de E. Artística
- Áreas comúns: 1 ximnasio, 1 aula de informática, 1 aula para a pizarra dixital, 1 salón de actos, 1 sala de usos múltiples, 1 biblioteca, 1 aula de audiovisuais, 1 aula de plástica, un patio cuberto, dúas canchas, un patio exterior e amplos corredores.

O número de alumnos matriculados no centro é de 400, sendo 132 nenos e nenas de Ed. Infantil e 268 de Ed. Primaria. A maioría son galego-falantes e pertencen a familias de nivel medio e medio-baixo, adicadas en gran porcentaxe ó marisqueo e ó comercio.

O claustro de profesores está formado por 31 mestres: 8 de infantil, 11 de primaria, 2 ed. física, 2 de inglés, 1 de música, 1 de francés, 3 P.T., 2 A.L. e 1 de orientación. Tamén contamos con 5 persoas de persoal non docente: 1 conserxe, 1 administrativo e 3 coidadoras, 1 enfermeira.

3.2. Situación actual da convivencia.

Para entender a conflitividade na escola, temos que ter en conta que a aprendizaxe non é un proceso aséptico e impersoal que se dá só nos centros educativos, nin tampouco é algo individual. Non podemos esquecer que cada alumno/a ten unha vida ó seu arredor, como é o seu desenvolvemento emocional ou as relacións persoais e intragrúps que mantén. Lograr un bo clima de convivencia vai facilitar ou a impedir a aprendizaxe. Debemos ter unha visión do

conflicto como algo inevitable que en ocasións acontece dentro dun grupo, e ofrecer ferramentas positivas para resolvelo.

A educación é un feito colectivo, a súa riqueza pode estar na variedade de relacións que se establecen tanto no centro coma na aula e outros espazos escolares.

O enfoque da convivencia no noso centro ten unha visión construtiva e positiva, polo que as actuacións van encamiñadas ó desenvolvemento de comportamentos axeitados para convivir mellor e resolver os conflitos a través da participación, o establecemento de boas canles de comunicación e a prevención de problemas de conduta.

Na actualidade o clima de convivencia é bo. Non se observan serios problemas, aparecendo de cando en vez algún conflito esporádico que se resolve fundamentalmente con diálogo e algunha medida disciplinaria de carácter menor.

Os tipos de conflictos máis frecuentes son:

- Disrupción na aula: falar a destempo, levantarse sen permiso, falar cos/as compañeiros/as.
- Distracción e falta de atención.
- Esquecemento do material para o desenvolvemento das clases.
- Falta de respecto entre o alumnado (pequenas pelexas e insultos de tipo racista ou referidos a características físicas, principalmente durante os recreos).

Consideramos que as principais causas son:

- Imitación de roles.
- Impulsividade.
- Falta dun referente de autoridade.
- Ausencia de normas dentro do contorno familiar.
- Falta de criterio na aplicación das normas (no ámbito escolar e familiar)...

Todo isto inflúe na vida do centro provocando: a imitación por parte dalgúns compañeiros/as, interrupción do ritmo normal de clase, aparición de altercados nas horas de recreo, conflitos entre familias (intromisión dentro das normas do centro intentando impoñer o seu criterio persoal en defensa do seu fillo/a...).

As relacións entre o profesorado son boas, realizándose as tarefas de coordinación propias e necesarias para un bo desenvolvemento da actividade docente, tanto no ámbito do Ciclo coma no Equipo Docente de nivel e no Claustro. Isto repercute positivamente no ambiente xeral do centro.

As relacións do profesorado co alumnado tamén se valoran de modo positivo, agás situacións puntuais derivadas do incumprimento das normas establecidas.

Por último, tamén son ben valoradas as relacións do profesorado coas familias de modo xeral, pois participan nas actividades que se organizan e que repercuten positivamente na mellora da educación e formación dos seus fillos/as.

3.3. Respostas que se dan no centro

A convivencia no noso centro educativo está presente, ademais de neste documento no Regulamento de Réxime Interior.

Entendemos o conflito como a confrontación que se produce entre diversos intereses. A actitude coa que se enfronta unha persoa a este é máis importante que a resolución do mesmo. Os esforzos deben centrarse en buscar solucións cun talante colaborador e de flexibilidade para o cambio.

A nosa práctica está baseada no diálogo, avanzando cara á participación, o compromiso e a responsabilidade, co obxectivo de lograr a autonomía individual e do grupo, atendendo á diversidade de persoas e situacións. Intentamos establecer compromisos para:

- Establecer un clima de orde, seguridade e traballo eficaz
- Lograr a participación activa e a implicación da comunidade educativa.
- Favorecer relacións positivas de consideración e respecto
- Implicar e estimular a participación do equipo directivo.
- Potenciar o traballo de titoría, clave no desenvolvemento persoal e social do alumnado

A partir da análise do noso grupo clase xeramos o tipo de convivencia que desexamos, tendo presentes, por exemplo, as seguintes pautas que nos axudan a potenciar a relación e a aprendizaxe entre iguais:

- Unha metodoloxía participativa na que o alumnado é protagonista.
- Agrupación e situación na aula con criterios previamente establecidos e en función de tarefas concretas a realizar.

- Crear o hábito de escoitar e recoller todas as opinións para telas en conta.
- Repartición de tarefas que compense posibles desigualdades.
- Desenvolver sempre, polo menos, dúas posibles solucións. Desta forma evítase a uniformización da opinión e favorécese a argumentación e interacción entre o alumnado.

Desenvolver unha convivencia axeitada na aula precisa que exista un bo nivel de coordinación entre o equipo docente. Esta establécese sobre o esencial, marcando unha actuación coherente e unha mesma liña de traballo. Determinamos cales son os obxectivos básicos a conseguir con ese grupo-clase, establecendo tamén as normas co alumnado, posibilitando a súa interiorización e a súa transferencia a outras situacións.

Deseñamos actuacións especiais no caso de **grupos** que sexan especialmente conflictivos ou no de **alumnos** que presenten problemas de comportamento dende os primeiros anos de escolaridade. En ambos os dous casos analizamos a orixe dos problemas, coñecendo a situación familiar, como foi a súa a escolarización anterior, en que circunstancias aparecen as situacións conflictivas e cales son os desencadeantes.

No primeiro caso, o traballo coordinado do equipo docente é fundamental, establecendo dende o inicio do curso as normas co grupo, as medidas que se tomarán como sancións e como reforzos positivos, a comunicación entre o profesorado da evolución do comportamento... O problema da coordinación resólvese consensuadamente, establecendo mecanismos que a faciliten. As decisións tomadas son transmitidas ás familias, para que coñezan e apoiem na casa as normas que se traballen no centro.

No segundo caso, o traballo realízase a través dunha estreita relación entre o titor/a do alumno/a coa familia e o D.O., dando a coñecer sempre ó resto do equipo as medidas que se tomen e as normas que se van seguir.

A **acción titorial** é un instrumento de grande importancia para desenvolver a convivencia. A través dela, o profesorado pode dispoñer dinámicas de consolidación do grupo-clase, achegar información ó resto do profesorado e ás familias, desenvolver actitudes de comunicación, intercambio e coñecemento mutuo, de habilidades sociais, de formas de recoñecerse a si mesmos coas súas emocións e comportamentos así como de expresar as súas opinións. O noso Plan de Acción Titorial debe ser asumido e coñecido por todas as partes

implicadas coa finalidade de asegurar a súa boa posta en práctica e a súa colaboración á mellora da convivencia no centro.

Traballamos programas de Habilidades Sociais, con especial interese na autoestima e o respecto polos demais, para ser capaces de chegar a ter unha boa capacidade de empatía que é unha das bases para a boa convivencia e de Intelixencia Emocional ensinando ao alumnado a recoñecer, identificar e non confundir as súas propias emocións (ira, dor, desprezo, illamento, tristura, alegría, acoso, medo, timidez...) así como as dos demais.

3.4. Comisión de Convivencia

Segundo o Artigo 6.2. do Decreto 8/2015(DOG 27/01/15),na súa composición, integrará o principio de igualdade entre mulleres e homes de todos os sectores da comunidade educativa. Estará composta polas persoas representantes do alumnado, do profesorado, das familias e do persoal de administración e servizos e, no caso dos centros concertados, tamén por unha persoa representante da titularidade do centro, todas elas na mesma proporción en que se encontran representadas no consello escolar do centro ou órgano equivalente. Será presidida pola persoa titular da dirección do centro e unha das persoas integrantes actuará como secretaria ou secretario, quen levantará a acta das súas reunións. O nomeamento das persoas integrantes da comisión de convivencia nos centros educativos corresponde ao director ou á directora por proposta dos colectivos representados. Os seus membros poden coincidir cos do consello escolar, pero non teñen que ser os mesmos necesariamente. Ademais, no artigo 6.5 establece que, cando a comisión de convivencia o considere oportuno, e co obxecto de que informen no ámbito das súas respectivas competencias, poderá solicitar o asesoramento dos/as profesionais do departamento de orientación que interveñen no centro, do profesorado titor relacionado co tema que se analice, do educador ou educadora social do concello onde estea o centro educativo ou doutros ou doutras profesionais segundo a problemática de que se trate, así como das asociacións do sector que poidan colaborar na mellora da convivencia. Atendendo o anteriormente exposto, neste centro queda composta por:

- O/A director/a do centro.
- O/A xefe/a de estudos.
- Cinco representantes do profesorado.
- Catro representantes das familias (nais/pais).
- Un/unha representante da Anpa.
- Un/unha representante de administración e servizos.

3.4.1. Funcións:

O Decreto 8/2015no Artigo 6.4. (DOG 27/01/15) establece como funcións:

- a) Elaborar o plan de convivencia do centro e dinamizar todos os sectores da comunidade educativa, incorporando as súas iniciativas e achegas no procedemento de elaboración, desenvolvemento e seguimento do citado plan.
- b) Adoptar as medidas preventivas necesarias para garantir os dereitos de todos os membros da comunidade educativa e o cumprimento das normas de convivencia do centro.
- c) Impulsar accións dirixidas á promoción da convivencia, especialmente o fomento de actitudes para garantir a igualdade entre mulleres e homes, a igualdade de trato de todos os membros da comunidade educativa e a resolución pacífica de conflitos.
- d) Propor ao consello escolar as medidas que considere oportunas para mellorar a convivencia, así como dar conta a este, cando menos dúas veces ao longo do curso, das actuacións desenvolvidas e das correccións e medidas disciplinarias impostas.
- e) Propor, de ser o caso, á persoa titular da dirección do centro persoas que poidan formar parte do equipo de mediación.
- f) Coñecer o cumprimento efectivo das correccións e medidas correctoras nos termos en que fosen impostas e informar o consello escolar sobre o grao de cumprimento da normativa vixente.
- g) Realizar o seguimento dos compromisos de convivencia subscritos no centro.
- h) Elaborar unha memoria anual sobre a análise da convivencia e conflictividade no centro, na cal se reflectan as iniciativas no ámbito do centro sobre a materia. Este informe será trasladado ao consello escolar do centro e ao correspondente servizo territorial de Inspección Educativa.
- i) Aqueloutras que lle sexan encomendadas polo consello escolar do centro docente ou polo órgano da Administración educativa con competencias na materia

3.4.2. Calendario de reunións

- Comisión de Convivencia: realizaranse tres reunións anuais de carácter ordinario, unha por trimestre e con carácter extraordinario cantas veces sexa convocada pola presidencia, a instancia propia ou a proposta de, polo menos, unha 3ª parte dos seus membros.

3.4.3. Programa de actuación:

- Información do contido do Plan de Convivencia.
- Información das actuacións preventivas para a mellora da convivencia no centro.
- Información sobre as funcións do Observatorio da Convivencia Escolar.

4. PRINCIPIOS PARA A ELABORACIÓN DO PLAN DE CONVIVENCIA

1. A elaboración do Plan de Convivencia é o resultado do consenso e implicación de todos os sectores que formamos a Comunidade Educativa (profesorado, familias e alumnado) para o fomento dunha boa convivencia no centro.
2. Non consideramos os aspectos de convivencia só como aspectos organizativos senón ademais como contidos a desenvolver e parte da formación do alumnado. Débese ter en conta a convivencia e a participación como parte da aprendizaxe.
3. Non consideramos a convivencia como unha mera aplicación de medidas disciplinarias, senón como un fin educativo a traballar. A convivencia é un obxectivo formativo en si mesmo e fundamental en todo proceso educativo. Para conseguir unha boa convivencia no centro e para lograr un clima participativo e democrático é necesario potenciar estas condutas. Ademais, debe desenvolverse nos alumnos/as unha serie de valores e habilidades de comunicación e de relación social.
4. O conflito é inherente á vida en común das persoas. É algo normal en toda sociedade libre e democrática. Debe entenderse como algo positivo para desenvolver o labor educativo e, sobre todo, debe servir como medio de aprendizaxe a busca dalgunha solución de forma democrática, dialogada e pacífica, mantendo certa harmonía nas relacións entre as persoas.
5. Aínda que haxa unha boa xestión global da convivencia, os problemas aparecerán, porque son propios de calquera sistema de relacións humanas, pero a prevención contribúe a reducilos. Cando sexa necesaria unha corrección ou sanción terá un propósito formativo, de modo que se garanta tanto o bo funcionamento xeral como a socialización ordenada e autónoma do alumnado. A disciplina debe favorecer obxectivos educativos estimulando cambios cognitivos, emocionais e condutuais.
6. As actitudes a desenvolver e a organización do centro en materia de convivencia deberán basearse no Regulamento de Réxime Interno e no estipulado neste Plan de Convivencia.

5. NECESIDADES

Unha vez analizada a situación actual da convivencia no noso centro establecemos como necesidades prioritarias:

- **Regulación da convivencia no centro**

Malia que as normas son claras e ben coñecidas por toda a comunidade educativa, existen diferentes criterios tanto á hora de aplicarlas como de establecer as canles para a resolución de conflitos, polo tanto é preciso mellorar a coordinación favorecendo:

- O respecto polas normas de convivencia.
- A utilización das canles axeitadas para resolver conflitos.
- A coordinación entre o profesorado na resolución dos mesmos.

- **Xestión de conflitos**

Un dos problemas que observamos é a forma en que o alumnado resolve os conflitos a pesar das estratexias que se lle dan na aula, por iso é preciso buscar novas formas de xestión dos mesmos para que sexan capaces de resolvelos de forma non violenta e adquiran unha mellor competencia social para desenvolverse no centro e na aula. Por iso é necesario:

- Mellorar a capacidade do profesorado para manexar os conflitos.
- Establecer estratexias para a xestión da aula.
- Ensinar ó alumnado a resolver problemas de forma non violenta.
- Favorecer a adquisición de competencia social por parte do alumnado.
- Traballar a coeducación no centro ao longo das dúas etapas (E.I. e E.P.).
- Facer un reparto equitativo dos espazos do centro.
- Detectar e previr as situacións de acoso escolar e corrixir as condutas inaxeitadas.

- **Acción titorial**

A colaboración familia-titor/a é fundamental, xa que para levar a cabo unha educación en valores é preciso establecer unha mesma liña de actuación dende o colexio e a casa, cousa que en moitos casos non acontece.

É importante planificar a educación en valores así como darlle máis participación ó alumnado na regulación dos aspectos sociais así como potenciar os traballos en grupo, xa que así senten as normas e todo o relacionado coa organización da aula como algo propio, de xeito que son máis fáciles de interiorizar, respectar e cumprir. Polo tanto é fundamental conseguir:

- A colaboración entre a familia e o titor/a.
- A participación do alumnado na regulación dos aspectos sociais do grupo.
- Desenvolver actividades comúns de traballo e lecer en grupos de alumnado de diferentes clases e cursos.
- Levar a cabo de modo planificado actividades de educación en valores.

6. OBXECTIVOS XERAIS:

1. Conseguir a integración de todo o alumnado sen discriminación por razón de raza, sexo ou idade., introducindo actividades inclusivas, tanto na linguaxe (non sexista, por ex.) como na metodoloxía e nas relacións persoais.
2. Fomentar a implicación das familias, utilizando mecanismos de mediación, seguimento e avaliación no traballo con elas.
3. Mellorar as relacións entre todos os membros da Comunidade Educativa, implicándoos en todas as actividades encamiñadas a facilitar a convivencia no centro.
4. Previr os conflitos dentro e entre os distintos sectores da Comunidade Educativa.
5. Priorizar a educación en valores de entre os demais contidos do currículo, asignándolles espazos e tempos específicos.
6. Traballar a educación emocional, as habilidades sociais, a comunicación a negociación e a cooperación, cos medios, os espazos e os tempos necesarios.
7. Establecer claramente as diferentes tipoloxías de conflitos persoais existentes e establecer protocolos de actuación que eviten a improvisación, sen esquecer que, de todos xeitos, as solucións serán diferentes segundo os casos.
8. Fomentar a existencia de actividades, espazos e tempos comúns para facilitar a convivencia entre o alumnado.
9. Prestar unha atención específica ó alumnado que, por diversas causas, presente comportamentos que alteren a convivencia no centro e a daquel outro alumnado que padece as súas consecuencias.

7. CONDUTAS CONTRARIAS Á CONVIVENCIA

7.1. Clases de condutas contrarias á convivencia

Segundo a Lei 4/2011, do 30 de xuño, de convivencia e participación da comunidade educativa, no capítulo II, considéranse condutas contrarias á convivencia:

1. As condutas contrarias á convivencia nos centros docentes clasifícanse en condutas gravemente prexudiciais para a convivencia e condutas leves contrarias á convivencia.
2. Cando calquera membro da comunidade educativa entenda que os feitos poden ser constitutivos de delito ou falta, deberá comunicarllo á dirección do centro educativo para a súa remisión á Administración educativa e ao Ministerio Fiscal, sen prexuízo de tomar as medidas cautelares oportunas.

Condutas gravemente prexudiciais para a convivencia.

Considéranse condutas gravemente prexudiciais para a convivencia nos centros docentes:

- a) As agresións físicas ou psíquicas, as injurias e as ofensas graves, as ameazas e as coaccións contra os demais membros da comunidade educativa.
- b) Os actos de discriminación grave contra membros da comunidade educativa por razón de nacemento, raza, sexo, orientación sexual, capacidade económica, nivel social, conviccións políticas, morais ou relixiosas, discapacidades físicas, sensoriais ou psíquicas, ou calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social.
- c) Os actos individuais ou colectivos de desafío á autoridade do profesorado e ao persoal de administración e de servizos que constitúan unha indisciplina grave.
- d) A gravación, a manipulación e a difusión por calquera medio de imaxes ou informacións que atenten contra o dereito á honra, a dignidade da persoa, a intimidade persoal e familiar e a propia imaxe dos demais membros da comunidade educativa.
- e) As actuacións que constitúan acoso escolar consonte o establecido polo artigo 28 desta lei.
- f) A suplantación de personalidade en actos da vida docente e a falsificación, alteración ou subtracción de documentos académicos.
- g) Os danos graves causados de forma intencionada ou por negligencia grave ás instalacións e aos materiais dos centros docentes, incluídos os equipos informáticos e o software, ou aos bens doutros membros da comunidade educativa ou de terceiros, así como a súa subtracción.
- h) Os actos inxustificados que perturben gravemente o normal desenvolvemento das actividades do centro, incluídas as de carácter complementario e extraescolar.
- i) As actuacións gravemente prexudiciais para a saúde e a integridade persoal dos membros da comunidade educativa do centro, ou a incitación a elas.
- j) Portar calquera obxecto, substancia ou produto gravemente perigoso para a saúde ou a integridade persoal de calquera membro da comunidade educativa. En todo caso, reputarase indisciplina grave a resistencia ou a negativa a entregar os obxectos a que se refire o punto terceiro do artigo 11 desta lei cando se é requirido para iso polo profesorado.
- k) A reiteración, nun mesmo curso escolar, de condutas leves contrarias á convivencia.
- l) O incumprimento das sancións impostas.

Condutas leves contrarias á convivencia

Considéranse condutas leves contrarias á convivencia:

- a) As condutas tipificadas como agresión, inxuria ou ofensa na alínea a), os actos de discriminación da liña b), os actos de indisciplina da alínea c), os danos da liña g), os actos inxustificados da liña h) e as actuacións prexudiciais descritas na alínea i) do artigo anterior que non alcancen a gravidade requirida no devandito precepto.
- b) Portar calquera obxecto, substancia ou produto expresamente prohibido polas normas do centro perigoso para a saúde ou a integridade persoal do alumnado ou dos demais membros da comunidade educativa ou que perturbe o normal desenvolvemento das actividades docentes, complementarias ou extraescolares, cando non constitúa conduta gravemente prexudicial para a convivencia de acordo coa alínea j) do artigo anterior.
- c) A inasistencia inxustificada a clase e as faltas reiteradas de puntualidade, nos termos establecidos polas normas de convivencia de cada centro docente.
- d) A reiterada asistencia ao centro sen o material e equipamento preciso para participar activamente no desenvolvemento das clases.
- e) As demais condutas que se tipifiquen como tales nas normas de convivencia de cada centro docente.

Condutas contrarias á convivencia, procedemento sancionador e correccións.

Principios xerais das medidas correctoras

1. As correccións que se apliquen polo incumprimento das normas de convivencia terán un carácter educativo e recuperador, garantirán o respecto dos dereitos do resto do alumnado e procurarán a mellora da convivencia no centro docente.
2. En todo caso, na corrección das condutas contrarias á convivencia aplicaranse os seguintes principios:
 - a) Ningún alumno ou alumna poderá ser privado do exercicio do seu dereito á educación, nin, no caso da educación obrigatoria, do seu dereito á escolaridade. Para estes efectos, non se entenderá como privación do dereito á educación a imposición das correccións previstas nesta sección que supoñen a suspensión da asistencia ás clases ou o cambio de centro.
 - b) Non se poderán impoñer correccións contrarias á integridade física e á dignidade persoal do alumnado.
 - c) A imposición das correccións previstas nesta sección respectará a proporcionalidade coa conduta do alumnado e deberá contribuír á mellora do seu proceso educativo.

- d) Terase en conta a idade do alumnado e as demais circunstancias persoais, familiares e sociais. Para estes efectos, poderase solicitar os informes que se consideren necesarios sobre as mencionadas circunstancias e recomendar, de ser o caso, ás nais e pais ou ás titoras ou titores ou ás autoridades públicas competentes a adopción das medidas necesarias.

Conduñas contrarias á convivencia, correccións e procedemento sancionador

CONDUCTAS	MEDIDAS CORRECTORAS
- Incumprimento do horario do centro	• Amoestación verbal • Comunicación á familia
- Reiteración no incumprimento do horario do centro	• Comunicación á familia por parte da Dirección do centro
- Faltas sen xustificar	• Comunicación á familia
- Reiteración de faltas sen xustificar	• Comunicación á familia por parte da dirección do Centro. • Comunicación aos Servizos Sociais do Concello. • Comunicación aos servizos de Inspección da Delegación
- Perturbación do normal desenvolvemento das actividades docentes	• Amoestación verbal • Amoestación por escrito
- Reiteración da conduta anterior	• Realización de tarefas dentro ou fóra do horario lectivo • Comparecencia diante da Xefatura de Estudos / Dirección • Suspensión do dereito a asistir a clase por un prazo máximo de tres días

- Actos leves de desconsideración cara ao profesorado ou ao persoal adscrito ao Centro	• Amoestación verbal • Amoestación por escrito • Realización de tarefas no horario lectivo ou non lectivo
- Fallas de respecto, pelexas, ameazas leves entre compañeiros e compañeiras	• Amoestación verbal • Realización de tarefas en horario lectivo ou non lectivo
- Agresión física ou moral contra os demais membros da comunidade educativa ou discriminación por razón de nacemento, raza, xénero ou calquera outra condición ou circunstancia persoal	• Amoestación por escrito • Comunicación á familia por parte da dirección do centro • Suspensión do dereito a asistir a clase por un prazo máximo de tres días
- Facer uso indebido do material e instalacións do Centro ou non coidar o orden e a limpeza do mesmo	• Amoestación verbal • Realización de tarefas específicas que contribúan a mellora das instalacións do centro. • Compensación económica.
- Substraer ou causar danos de forma intencionada nas instalacións do colexio ou nas pertenzas doutros membros da comunidade educativa	• Devolución do substraído • Actividades encamiñadas a reparar o dano causado • Se o anterior non fora posible, a familia terá que facerse cargo do custo económico da reparación como responsable civil.
- Levantar rumores, inxurias ou incitar a pelexas entre compañeiros ou compañeiras	• Amoestación verbal • Amoestación escrita • Realización de tarefas en horario lectivo ou non lectivo

- Reiteración da conduta anterior	• Comparecencia en Xefatura de Estudos/Dirección
- Uso ou introdución de obxectos ou substancias que poidan ser perxudiciais para os integrantes da comunidade educativa	• Amoestación verbal • Amoestación escrita • Comparecencia en Xefatura de Estudos/Dirección
- Incumprimento das normas do Comedor	• Amoestación verbal • Amoestación escrita • Reparación do dano causado • Comunicación á familia por parte da Dirección do Centro
- Reiteración no incumprimento das normas do Comedor	• Suspensión do servizo do Comedor durante tres días • A segunda vez, sancionárase cunha semana • A terceira, con 15 días • A cuarta, suspenderase o servizo por un mes • A quinta, suspensión definitiva do servizo e comunicación á Delegación de Educación.
- Faltas continuadas de disciplina nas actividades extraescolares	• Suspensión temporal ou definitiva do dereito a participar na actividade
- Saír do centro en horario escolar sen autorización	• Amoestación verbal • Amoestación escrita • Realización de tarefas
- Usar teléfonos móbiles ou traer xogos violentos en calquera soporte	• Amoestación verbal • Amoestación escrita • Realización de tarefas

Procedemento para a imposición de medidas correctoras de condutas leves contrarias á convivencia

1. A imposición das medidas correctoras de condutas leves contrarias á convivencia levaraa a cabo:
 - a) O profesorado da alumna ou alumno, oído este e dando conta á persoa que ocupe a xefatura de estudos ou persoa que exerza funcións equivalentes nos centros concertados, no caso das medidas previstas nas alíneas a), b) e c) do artigo 22 desta lei.
 - b) A titora ou titor da alumna ou alumno, oído este e dando conta á persoa que ocupe a xefatura de estudos ou persoa que exerza funcións equivalentes nos centros concertados, no caso das medidas previstas nas alíneas a), b), c) e d) do artigo 22 desta lei.
 - c) A persoa que ocupe a xefatura de estudos ou persoa que exerza funcións equivalentes nos centros concertados, ou a persoa titular da dirección do centro, oídos a alumna ou alumno e a súa profesora ou profesor ou titora ou titor, no caso das medidas previstas nas alíneas a), c), d), e) e f) do artigo 22 desta lei.
 - d) A persoa titular da dirección do centro, oídos a alumna ou alumno e a súa profesora ou profesor ou titora ou titor, no caso das medidas previstas nas alíneas g) e h) do artigo 22 desta lei. A imposición destas medidas correctoras comunicarase á nai ou pai ou á titora ou titor da alumna ou alumno antes de que estas se fagan efectivas, así como ao Observatorio da Convivencia Escolar do centro.
2. As resolucións que impoñen as medidas correctoras ás que se refire este artigo poñen fin á vía administrativa e son inmediatamente executivas.

7.4. Programas e actuacións complementarias ás medidas correctoras

1. Como complemento das medidas correctoras previstas nesta sección, o departamento de orientación de cada centro docente elaborará e desenvolverá un programa de habilidades sociais dirixido ao alumnado que incorra reiteradamente en condutas disruptivas, coa finalidade de mellorar a súa integración no centro docente. Así mesmo, elaborará e desenvolverá un programa de habilidades sociais para aquel alumnado que, como consecuencia da imposición das medidas correctoras previstas nesta sección, se vexa temporalmente privado do seu dereito de asistencia ao centro.
2. Estes programas aplicaranse en colaboración co profesorado titor e, de ser o caso, cos servizos sociais, e procurarán implicar o resto do profesorado e as familias para lograr,

conxuntamente, o desenvolvemento adecuado do proceso educativo e das accións propostas.

3. Crearanse as aulas de convivencia inclusiva, non estables e con vocación de substituír o tempo de expulsión, con apoios e formación específica, que busquen reincorporar o alumnado á súa propia aula no menor tempo posible.

7.5. Procedemento para a imposición de medidas correctoras de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia

1. As medidas correctoras de condutas gravemente prexudiciais para a convivencia só se poden impoñer logo da tramitación do procedemento disciplinario regulado neste artigo.
2. Corresponde acordar a incoación do procedemento á persoa titular da dirección do centro docente, por propia iniciativa, por petición motivada do profesorado ou da titora ou titor da alumna ou alumno ou da persoa que ocupe a xefatura de estudos ou persoa que exerza funcións equivalentes nos centros concertados, ou logo da denuncia doutros membros da comunidade educativa.
3. A incoación do procedemento notificarase á nai ou pai ou á titora ou titor da alumna ou alumno, ou a este se é maior de idade, con indicación da conduta que o motiva, as correccións que poden corresponder e o nome da profesora ou profesor que actuará como persoa instrutora. Así mesmo, comunicarase á inspección educativa.
4. No propio acordo de incoación ou en calquera momento da tramitación do procedemento, a persoa titular da dirección do centro pode adoptar motivadamente, por iniciativa propia ou por instancia do instrutor, como medidas provisionais o cambio temporal de grupo da alumna ou alumno ou a suspensión do dereito de asistencia ao centro ou a determinadas clases ou actividades, por un período non superior a cinco días lectivos. A adopción de medidas provisionais notificarase á nai ou pai ou á titora ou titor da alumna ou alumno, ou a este se é maior de idade.
5. Finalizada a instrución do procedemento, a persoa instrutora formulará proposta de resolución e dará audiencia á alumna ou alumno e, se é menor de idade, á nai ou pai ou á titora ou titor, convocándoos a unha comparecencia en horario lectivo na que poderán acceder a todo o actuado e da cal se estenderá acta. No caso de incomparecencia inustificada, o trámite de audiencia terase por realizado para todos os efectos legais, sen prexuízo do previsto no artigo 27 desta lei.
6. Realizado o trámite de audiencia, a persoa titular da dirección do centro ditará resolución motivada que se pronunciará sobre a conduta da alumna ou alumno e impoñerá, se é o caso,

a correspondente corrección, así como a obriga de reparar os danos producidos nos termos previstos polo artigo 13 desta lei.

7. A resolución notificarase á nai ou pai ou á titora ou titor da alumna ou alumno, ou a este se é maior de idade, nun prazo máximo de doce días lectivos desde que se tivo coñecemento dos feitos que deron lugar á incoación do procedemento, e comunicarse á inspección educativa.
8. A resolución da persoa titular da dirección do centro pon fin á vía administrativa e será inmediatamente executiva. Contra a resolución da persoa titular da dirección do centro cabe instar a revisión ante o Consello Escolar no prazo de dez días lectivos nos termos previstos na alínea f) do artigo 127 da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.

8. ACTUACIÓNS

En base a todo o anteriormente citado, o centro prevé as seguintes actuacións no centro para previr os problemas de convivencia e, chegado o caso, para sancionar as condutas contrarias á mesma.

8.1. Sensibilización da comunidade educativa sobre as normas de convivencia do centro e da aula

- Reunión principio de curso pais-titores/as
- Plan de Acción Titorial: programa acollida

8.2. Prevención e intervención en caso de absentismo escolar.

- Control, seguimento e intervención co alumnado das faltas de asistencia e puntualidade do alumnado.
- Protocolo: ficha de rexistro, ficha derivación a servizos sociais, modelo carta a pais.

8.3. Intervención sobre coeducación.

- Actuacións organizativas do centro que favorezan a coeducación
- Plan de acción titorial: programa de violencia de xénero e os estereotipos nos sexos.

8.4. Formación do profesorado para a prevención e Intervención na resolución de conflitos.

- Plan de acción titorial: programa de resolución de conflitos entre iguais

8.5. Formación do alumnado.

- Charlas sobre autoestima, educación emocional, habilidades sociais, prevención de drogodependencia..., a cargo de organismos externos (CFR, CAFI, concello, cruz vermella, entidades privadas...).

Se as medidas preventivas sinaladas non fosen suficientes ou non fosen aplicadas o tempo suficiente para apreciar os resultados, e algunha conduta contraria á convivencia do centro se producise, valoradas as medidas sinaladas pola actual lexislación, o centro realiza un cadro no que se establecen as medidas correctoras e/ou sancións en función da conduta dada.

9. ACOSO ESCOLAR

9.1. Que se entende por acoso escolar

O acoso escolar (tamén coñecido como hostigamento escolar, matonaxe escolar ou polo seu termo inglés *bullying*) é calquera forma de [maltrato](#) psicolóxico, verbal ou físico producido entre [escolares](#) de forma reiterada ao longo dun tempo determinado.

Estadisticamente, o tipo de violencia dominante é a *emocional* e dase maioritariamente na aula e patio dos centros escolares. Os protagonistas dos casos de acoso escolar acostuman ser nenos e nenas en proceso de entrada na [adolescencia](#) (12-13 anos), sendo lixeiramente maior a porcentaxe de nenas no perfil de vítimas.

O *acoso escolar* é unha forma característica e extrema de [violencia escolar](#). Este tipo de violencia escolar caracterízase, por tanto, por unha reiteración encamiñada a conseguir a intimidación da vítima, implicando un abuso de poder en tanto que é exercida por un agresor máis forte (xa sexa esta fortaleza real o percibida subxectivamente) que aquela.

O suxeito maltratado queda, así, exposto física e emocionalmente ante o suxeito maltratador, xerándose como consecuencia unha serie de secuelas psicolóxicas (aínda que estas non formen parte do [diagnóstico](#)); é común que o acosado viva aterrorizado coa idea de asistir á escola e que se amose moi nervioso, triste e solitario na súa vida cotiá. En algúns casos, a dureza da situación pode acarrexar pensamentos sobre o [suicidio](#) e incluso a súa materialización, consecuencias propias do hostigamento cara ás persoas sen limitación de idade.

Para falar de acoso escolar ou *bullying* deben darse as seguintes condicións:

1.- As agresións prodúcense sobre unha mesma persoa (vítima indefensa) de forma reiterada e durante un tempo prolongado.

2.- O agresor establece unha relación de dominio-sumisión sobre a vítima. Existe unha clara desigualdade de poder entre o agresor e a vítima.

9.2. Protección ás vítimas

1) A dirección dos centros docentes e os titulares dos centros concertados e dos centros privados, así como a Administración educativa, adoptarán as medidas precisas para garantir ao alumnado vítima de situacións de acoso escolar a protección integral da súa integridade e dignidade persoais e do seu dereito á educación, debendo primar sempre o interese da vítima sobre calquera outra consideración no tratamento destas situacións.

2) A protección da vítima garantirase mediante medidas cautelares que impidan a ameaza, o control ou o contacto entre vítima e causantes da situación de acoso. Arbitraranse medidas para o seguimento dos causantes da situación de acoso que impidan a continuación de eventuais condutas acosadoras.

9.3. Medidas de prevención, detección e intervención en caso de maltrato entre iguais.

9.3.1. Medidas de prevención

- Plan de Acción Titorial.
- Posta en práctica do protocolo de actuación en casos concretos.
- Programa de resolución de conflitos entre iguais.
- Programa de desenvolvemento socio-afectivo.
- Programa de habilidades sociais.

9.3.2. Medidas de detección

- Avaliación do clima da clase sobre bullying: observación e enquisa.
- Realización de sociogramas.

9.3.3. Medidas de intervención en caso de maltrato entre iguais

- Actividades para a modificación da conduta.

9.4. Protocolo de actuación ante unha solicitude de intervención en caso de acoso e intimidación entre compañeiros/as

Este documento ten un carácter orientador, e só pretende facilitar a intervención en posibles casos de maltrato entre iguais “bullying” que poidan detectarse nos centros educativos.

Principios da intervención:

- Intervención inmediata e urxente.
- Intervención coordinada entre o centro educativo e Instancias externas:
 - A nivel de centro educativo (Equipo Directivo, tutor/a, orientador/a, e comisión de convivencia en caso de que así se estableza no RRI).

- Instancias externas (Inspección Educativa, Servicios de Saúde, Servicio Social de Base,...)
- Necesidade de respectar a confidencialidade.
- Importancia da labor preventiva, desenvolvendo os Programas Educativos necesarios.

9.4.1. Tipos de acoso e intimidación

Agresións físicas, exclusión social, difusión de bulos, motes, roubo de material.....

9.4.2. Indicadores para identificar ao alumno/a vítima

- É **repetidamente**, chamado por motes, ridiculizado, intimidado, degradado, dominado... Ríense del de forma pouco amigable.
- Sufre agresións físicas das que non pode defenderse adecuadamente. Presenta arañazos e outras mostras de lesión física.
- O seu material está deteriorado e perde pertencenzas con frecuencia.
- Involúcrase en pelexas onde se encontra indefenso.
- Está **a menudo** so/a excluído/a do grupo.
- Ten dificultade para falar na clase e amósase inseguro/a.
- Aparece a depresión, infelicidade, distracción.
- Amosa un gradual deterioro do interese polo traballo escolar.

Materiais de consulta: páxina web www.pnte.cfnavarra.es/convive

9.5. Guía de actuación ante unha solicitude de intervención en caso de acoso e intimidación entre compañeiros/as (bullying)

Paso 1. Identificación, comunicación e denuncia da situación.

Calquera membro da comunidade educativa (alumnado, profesorado, familias, persoal non docente) que teña coñecemento ou sospeitas dunha situación de maltrato sobre algún alumno ou alumna ten a obriga de poñelo en coñecemento dun profesor ou profesora, do titor ou titora, da orientadora do centro ou do Equipo Directivo, segundo o caso, e membro da comunidade educativa que teña coñecemento da situación. En calquera caso, o receptor ou receptora da información sempre informará ao director ou directora ou, na súa ausencia, ao resto do Equipo Directivo.

Paso 2. Actuacións inmediatas.

Tras a comunicación indicando que algún alumno ou alumna se atopa nunha posible situación que poida reflectir algunha sospeita ou evidencia de maltrato escolar, se reunirá o Equipo Directivo, titor ou titora e a orientadora, para analizar e valorar a intervención necesaria.

Paso 3. Medidas de urxencia.

En caso de considerarse necesario, terán que adoptarse as medidas de urxencia que se requiran para protexer á persoa agredida e/ou evitar as agresións:

- Medidas que garantan a **inmediata seguridade** do alumno ou alumna maltratada, así como medidas de apoio e axuda: incremento da vixilancia nos lugares donde se produce, cambio de grupo,...
- Medidas preventivas dirixidas ao alumno ou alumna maltratador/a.
- **Medidas disciplinarias cautelares** para o **agresor/es**: Aplicación do Regulamento de Réximen Interno do centro.
- Información ás **familias**. O titor/a e/o equipo directivo realizarán unha entrevista individual con cada unha das familias do alumnado implicado garantizando a confidencialidade da información.

Paso 4. Traslado á familia.

O titor ou a titora ou o orientador ou orientadora, logo de coñecemento de Equipo Directivo, con debida cautela e mediante entrevista, porá o caso en coñecemento das familias do alumnado implicado, achegando información sobre a situación e sobre as medidas que se estean a adoptar.

Paso 5. Traslado ao resto de profesionais que atenden o alumno ou alumna maltratada.

O director ou directora informará da situación ó equipo de profesores e profesoras do alumnado e outro profesorado relacionado. Se se estima oportuno comunicarse tamén ao resto do persoal do centro e a outras instancias externas ao centro (sociais, sanitarias, xudiciais en función da valoración inicial).

Paso 6. Recollida de información de distintas fontes.

Unha vez adoptadas as oportunas medidas de urxencia, o Equipo Directivo solicitará a información necesaria relativa ao feito das diversas fontes que se relacionan a continuación:

1. Recompilación da documentación existente sobre o alumnado afectado. Observación sistemática dos indicadores sinalados:
 - Nos lugares nos que se producen as agresións, que suelen coincidir coas zonas menos frecuentadas polos adultos: entradas e saídas do centro, corredores,

cambios de clase, baños, vestuarios, en actividades complementarias e extraescolares. ...

- Na clase, que é onde se produce o aillamento, a intimidación, as mofas...
 - No autobús, comedor escolar: incidentes, conflitos..
 - Nas saídas extraescolares.
2. Desde o momento en que se coñece a posible existencia de maltrato cara un neno/a, é preciso impedir que se produza unha nova agresión. Polo tanto, a presenza de algún adulto nas zonas de risco así como que o neno/a agredido/a evite estar so/anas en esas zonas serán as medidas máis inmediatas que hai que tomar.
- Á entrada da escola.
 - En clase.
 - Nos baños.
 - No patio.
 - En actividades extraescolares.
 - Á saída da escola.
 - Outros.
3. É necesario contrastar a información de varias fontes; porén, ás veces é preciso garantir a confidencialidade e discreción para poder levar a cabo a intervención con eficacia. Polo tanto, en cada situación debemos valorar a importancia de renunciar á recollida de datos de algunhas destas fontes:
- Profesorado do grupo.
 - Familia.
 - Persoal de Administración e servizos.
 - Alumnado: vítima, agresor/es e espectadores.
4. Neste proceso débense considerar os seguintes aspectos:
- Garantir a protección dos menores ou as menores.
 - Preservar a súa intimidade e a das súas familias.
 - Actuar de xeito inmediato.
 - Xerar un clima de confianza básica nos menores ou as menores.
 - Recoller todo tipo de probas e indicadores.
 - Non duplicar intervencións e evitar dilacións innecesarias.

Se se considera conveniente, completase a información con outras fontes: persoal de administración e servizos, servizos sociais locais....

Unha vez recollida toda a información, o Equipo Directivo realizará un informe cos datos obtidos, para o que contrastará a información achegada polas diferentes fontes.

Paso 7. Aplicación de medidas disciplinarias.

Unha vez recollida e contrastada toda a información, procederase por parte do director ou directora do centro á adopción de medidas disciplinarias ao alumno ou alumna agresor en función do establecido no Plan de Convivencia do centro e, en calquera caso, de acordo co establecido nos artigos 24 e 25 do Decreto 19/2007 do 23 de xaneiro, polo que se adoptan medidas para a promoción da Cultura de Paz e a mellora da convivencia nos centros educativos sostidos con fondos públicos.

Paso 8. Comunicación á Comisión de Convivencia.

O director ou directora do centro trasladará o informe realizado tras a recollida de información así como, se é o caso, as medidas disciplinarias aplicadas, á Comisión de Convivencia do centro, para o seu coñecemento.

Paso 9. Comunicación á Inspección Educativa.

O Equipo Directivo remitirá así mesmo o informe ao Servizo de Inspección da Delegación Provincial correspondente, sen prexuízo da comunicación inmediata do caso, se a situación é grave.

9.6. Plan de intervención

A responsabilidade de coordinar o plan de intervención corresponde ao equipo directivo que contará co apoio e asesoramento do tutor/a e orientador/a. **Este plan recollerá as medidas a aplicar no centro, na aula/s afectadas e o alumnado implicado, que garantan o tratamento individualizado tanto da vítima como da persoa agresora e o alumnado “espectador”.**

Actuacións

Proposta das medidas que se poñerán en marcha:

- Co alumnado
 - Entrevistas individuais: Método Pikas, Círculo de amigos..
 - Propostas para tutoría grupal.
- Coas familias
 - Entrevistas individuais coas familias do alumnado implicado.
 - Documentos: axudaraosfillos ante o bullying, entrevistas co pais.
www.pnte.cfnavarra.es/convive
- Co equipo docente
 - Delimitación de responsabilidades: vixilancias zonas de risco, recollida de información mediante cuestionarios, propostas de traballo cooperativo en clase...

Recursos necesarios para levar a cabo o plan:

- Materiais: buzón, cuestionarios, actividades de tutoría...
- Personais: Distribución de responsabilidades entre profesorado, alumnado e personal de Administración e Servicios.

Avaliación e seguemento do plan

- Revisión e análise das medidas aplicadas.
- Propostas de mellora.

9.7. Orientacións para a intervención directa cos afectados.

Ante a confirmación dun caso de maltrato entre compañeiros/as é necesario **deter** de inmediato as **agresións**, crear un **contexto de colaboración** por parte de todos os implicados/as e garantir a **confidencialidade** dos datos.

1.- Coa vítima

- A intervención debe realizarse coa maior **discreción** para evitar a exposición a situacións de risco.
- **Protexerá** vítima durante todo o proceso de intervención, aumentando a vixiancia en situacións de risco e tomando medidas de apoio directo ao alumnado afectado: círculo de amigos/as, actividades programadas no patio...
- Manter **entrevistas individuais** para analizar as situacións vividas, os sentimentos que lle provocaron e como o afrontou.
- Propoñerlle **actividades** para afrontar os conflitos traballando en situacións que lle permitan poñer en **práctica as habilidades** para defender os seus dereitos, expoñer os seus puntos de vista...

2.- Co agresor/es

- Actuar de **inmediato** facilitando a axuda necesaria e considerando as razóns que lle levan a manter condutas que producen dano: falta de habilidades sociais, fracaso escolar, relacións familiares autoritarias.
- As entrevistas individuais realizaránsetratando de evitar a comunicación entre os implicados e analizando a situación coas repercusións que ten para a vítima. Facilitaremos o **compromiso** de cambio **sen** tratar de aplicar **métodos coercitivos**. Método Pikas.
- Deixar claro que manteremos unha **postura firme**, de tolerancia **cerca** calquera conduta de acoso.
- Desenvolver **actividades** para mellorar as **habilidades sociais**, traballar a empatía tratando de facerlle reflexionar sobre os sentimentos da vítima.

- Axudarlle a **vincularse** cos demais sentíndose parte do grupo e asumindo as **responsabilidades** que lle corresponden.
- Aplicar programas de **modificación de conduta**: consecuencias negativas, reparación e restauración do dano, perda da posibilidade de realizar algunhas actividades (saídas, campamentos).
- Propoñer técnicas cognitivas de **autocontrol**.

3.- Cos espectadores

- Analizar as **consecuencias** que estos comportamentos teñen **para todos**.
- Definir os diferentes papeis que representan os espectadores e a **necesidade de denunciar** as condutas de acoso e intimidación.
- Fomentar a **solidaridade ante a inxusticia**, ensinando ao alumnado a pedir axuda, a superar o medo a ser calificados de chivatos ou incluso a converterse eles mesmos en vítimas.

4.- Co grupo

- Facer saber ao alumnado que manteremos unha postura de **tolerancia cero** ante calquera tipo de agresións.
 - Traballar para crear un **clima** escolar de **rexeitamento** aos malos tratos, mediante sesións de titorías que se aborde o problema de modo indirecto mediante role playing, casos...
 - Traballar a **empatía** e expresión dos sentimentos de maneira asertiva.
 - Propoñer estratexias didácticas que axuden a **cohesionar o grupo**: métodos cooperativos.
 - Propoñer a formación para crear **equipos de mediación** para a resolución de conflitos.
- Materiais na páxina web de convivencia.

5.- Coas familias

- Hai que contar con todas as **familias afectadas** e solicitar a súa **colaboración**. Os pais deben sentirse respaldados para evitar que tomen iniciativas que agraven a situación.
- Manter **reunións individuais** con cada unha das familias dos afectados/as para informarles da conduta do seu fillo/a e das medidas que puxo en marcha o centro. **Non** se trata de **culpabilizar**, senón de pedir colaboración ás familias a través de compromisos.

- Dar ás familias a posibilidade de expresar os seus sentimentos, axudándolles a analizar a situación de forma proporcionada sen **minimizar** os feitos nin **sobredimensionar** as consecuencias.
- Ofrecer **pautas** que axuden a afrontar de forma adecuada a situación doseu fillo/a.
- Manter **informadas** ás familias dos afectados/as das medidas propostas.
- **Non** é aconsellable realizar **reunións xerais** das familias para tratar estes temas, sendo moi importante facelo coa máxima discreción e confidencialidade.

6.- Con toda a comunidade educativa

- Reflexión global sobre a **convivencia** no centro.
- Revisión do Plan de Acción Titorial.
- Creación e difusión de **estruturas e recursos** para recibir denuncias, reclamacións e queixas: buzón de suxerencias, teléfono amigo, comisión de convivencia...
- **Formación** do profesorado no manexo de conflitos e no ensino de habilidades de interacción persoal e social.
- Formación do alumnado para a mediación en conflitos: escoita activa, empatía, asertividade...).
- Crear **comisións de alumnado** que se impliquen na mellora da convivencia: apoio aos novos, acompañamento ás vítimas.

10. TEMPORALIZACIÓN

Plan elaborado para levar a cabo nun curso escolar, valorando as actuacións e/ou necesidades anualmente.

11. RECURSOS

- Humanos: observatorio da convivencia; dinamizadora da convivencia; axentes da comunidade educativa; axentes externos.
- Materiais: bibliográficos, audiovisuais, tecnolóxicos, espaciais.

12. AVALIACIÓN, CONCLUSIÓN E PROPOSTAS DE MELLORA

11.1. Criterios de avaliación

- Mellorou a convivencia no centro.
- Diminuiron ou desapareceron as situacións de acoso.
- AS actuacións levadas a cabo foron suficientes.
- Houbo implicación de toda a comunidade educativa.

- Os recursos empregados foron os suficientes.
- A formación do profesorado é a axeitada.

11.2. Instrumentos e recursos para avaliar

- Enquisa ó profesorado.
- Enquisa ó alumnado

11.3. Momentos da avaliación

A avaliación deste plan farase anualmente a finais de curso para valorar o seu funcionamento e establecer novas medidas se fose o caso.

13. MECANISMO DE DIFUSIÓN E SEGUIMENTO

- Documentos facilitadores da difusión
- Reunións de pais, profesorado
- Sesións tutoría alumnado
- Reunións periódicas da Comisión de Convivencia.

14. ACTIVIDADES E ACCIÓNS PROPOSTAS PARA ESTE CURSO.

No 1º trimestre:

- Constituír o novo equipo de convivencia.
- Poñer en práctica o plan de acollida a nenos/as de nova incorporación ao centro.
- Continuar coas actividades en torno aos xogos populares.
- Colaborar nos xogos populares intercentros que se veñen levando a cabo todos os anos en conxunto co CEIP Emilio Navasqües e o CEIP Alexandre Rodríguez Cadarso.
- Recollida de datos despois dun cuestionario sociométrico entre o alumnado do centro.

No 2º trimestre:

- Traballar xunto co equipo da biblioteca na celebración do día da Paz: selección de contos, películas, cancións e actividades para poñer en práctica esa semana.
- Elaborar un obradoiro de resolución de conflitos que poda ser posto en práctica nas aulas que así o precisen.
- Para o terceiro ciclo, participaremos na actividade proposta polo concello para o 3º ciclo con contidos sobre *“educación para a utilización das redes sociais”*.

No 3º trimestre:

- Colaborar no Plan de transición ao instituto levado a cabo por Orientación e as titoras de 6ª , en coordinación co instituto Virxe do Mar.
- Colaborar no Plan de transición de Infantil – Primaria co departamento de orientación.
- Participar en xogos cooperativos e de convivencia entre o alumnado de cinco anos, colaborando co Equipo de Orientación.

MODELO DE INFORME EN CASOS DE MALTRATO OU BULLYING ENTRE COMPAÑEIROS/AS

1.-DATOS DE IDENTIFICACIÓN

CENTRO	Nº DE TELÉFONO
DIRECCIÓN	LOCALIDADE
ALUMNO/A VÍCTIMA:	CURSO:
	IDADE:
AGRESOR/A PRINCIPAL:	CURSO:
	IDADE:
AGRESOR/A 2:	CURSO:
	IDADE:
AGRESOR/A 3:	CURSO:
	IDADE:

DATA DA SOLICITUDE:

ORIXE DA SOLICITUDE:

- Familia
- Alumno/a
- Titor/a
- Profesorado
- Orientador/a
- Outros

ANEXO

INDICADORES EN CASO DE ACOSO ESCOLAR

Guía de observación escolar con indicadores para identificar aos posibles alumnos/as acosados.

Condutas dirixidas a atopar seguridade.

- Chegar ao colexio máis tarde do habitual e/ou esperar para regresar a casa cando non quedan alumnos no centro.
- Usar rutas ilóxicas para ir ao colexio ou regresar a casa.
- Faltar a clase: Pódese por pretextos de ter dores de cabeza, abdominais, etc.
- Illamento social nos recreos e na aula.
- Situarse preto dos adultos durante os recreos e en actividades extraescolares.
- Tendencia a relacionarse no patio con compañeiros de menor idade.
- Querer que se lle acompañe ao centro.
- Saír da escolamáis tarde do habitual e/ou regresar a casa tamén máis tarde.
- Porsepolasmañás enfermo con dores de cabeza, abdominais etc. especialmente despoisdunha fin de semana na que non existiron manifestacións somáticas dese tipo.
- Querer cambiarse de escola.
- Pasar en casa a maior parte do tempo e non saír os fins de sema.

Condutas relacionadas co seu estado de ansiedade.

- Nerviosismo.
- Inseguridade na relación cos demais alumnos.
- Tendencia a chorar con facilidade.
- Xeralmente se lles pode ver tristes e, en ocasións, con mal humor.
- Poden presentar somatizacións: vómitos, dores de cabeza e abdominais.

- Teñen dificultade para falar e participar na clase.
- Ás veces poden presentar regresións: Descontrol de esfínteres, tartamudeo...
- Non queren falar cos adultos sobre a situación de acoso e cando o fan, soen asumir o seu papel de vítimas.
- Problemas de sono.
- Tendencia a chorar con facilidade.
- Falta de apetito.

Outras consideracións

- Son fisicamente máis débiles.
- O seu comportamento "da sinais" de que non vai a responder á agresión.
- Ten baixa autoestima.
- Ten poucos amigos na clase.
- Nos xogos e actividades de equipo son os derradeiros en ser elixidos.
- Gástanselle bromas desagradables e/ou póñenlles alcumes.
- Descenso do rendemento académico e deterioro xeral do seu traballo, aspecto, etc.
- Teñen maiores dificultades de atención e concentración nas tarefas escolares.
- Presentan golpes non naturais que non explican como llos fixeron.
- Fáltanlle (quitan, tiran ou rompen) as súas pertenzas.
- Fan as tarefas de outros.

Outros indicadores

- Faltarlle cousas e non explicar como as perderon.
- Pedir grandes cantidades de diñeiro.
- Na casa faltan obxectos e diario: sospéitase que son para darllos aos seus agresores.
- Ponse nervioso ante chamadas de teléfono recibidas a horas determinadas.
- Non van amigos a súa casa. Non invitan a compañeiros as súas festas.

ANEXOS:

Cuestionario de convivencia escolar (alumnado)

Curso Nº

Este cuestionario ten por obxecto levar a cabo un diagnóstico da situación da convivencia escolar no noso centro educativo. Podes responder ás seguintes preguntas sinalando a opción coa que estas máis de acordo. Grazas pola túa sinceridade.

1. Valora os seguintes aspectos da convivencia na escola:

	Moi ben/ Moito	Ben/ Bastante	Regular/ Pouco	Mal/ Nada
<i>Como te levas cos teus compañeiros/as?</i>				
<i>E que tal cos profesores/as?</i>				
<i>Lévaste mal con algún?</i>				
<i>Que opinión teñen de ti os teus compañeiros/as?</i>				
<i>E os teus profesores/as, que cres que pensan de ti?</i>				
<i>Participan os teus pais/nais na vida da escola?</i>				
<i>Coñeces as normas do regulamento interno acordadas na escola?</i>				
<i>Estás de acordo coas normas de clase?</i>				
<i>Cres que as cumples?</i>				
	Si	Non		
<i>Lévaste mal con algún compañeiro/a? Con quen?</i>				
<i>Lévaste mal con algún profe? Con quen?</i>				

2. Con que frecuencia se producen as seguintes situacións no teu Centro?:

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Os profesores/as castigan ós alumnos/as</i>				
<i>Trabállase a gusto na clase, con bo ambiente</i>				
<i>Respéctanse as normas</i>				
<i>Os alumnos/as insúltanse, dinse motes</i>				
<i>Os alumnos/as peléxanse</i>				
<i>Hai grupiños que non se levan ben</i>				
<i>Hai nenos/as que ameazan a outros e lles obrigan a facer cousas que un non quere</i>				
<i>Hai nenos/as que non están integrados/as e séntense sós/as</i>				
<i>Os alumnos pensan que os profesores/as non os entenden</i>				
<i>Os alumnos/as están desmotivados/as, ou abúrense</i>				
<i>Hai conflitos con alumnos/as doutros países/culturas</i>				

3. En que momentos cres que se dan as situacións de conflito?

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Antes de entrar na aula</i>				
<i>No recreo</i>				
<i>Nos cambios de clase</i>				
<i>Nasaída</i>				
<i>Durante as clases</i>				

4. En que lugares hai máis conflitos?

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>No patio</i>				
<i>Nos corredores</i>				
<i>Nos baños</i>				
<i>Nas aulas</i>				
<i>Nas proximidades do centro</i>				
<i>Nos vestiarios/ximnasio</i>				
<i>No comedor</i>				

5. Na túa opinión, cales das seguintes iniciativas serían útiles para mellorar a convivencia no centro educativo?

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Acordar nas clases as normas e escribilas</i>				
<i>Favorecer o traballo cooperativo (en grupo) entre o alumnado</i>				
<i>Que todo o profesorado aplique as normas da mesma maneira</i>				
<i>Os profesores deberían falar máis cos alumnos/as</i>				
<i>Cres que sodes moitos na clase?</i>				
<i>Reforzar a disciplina na escola</i>				
<i>Castigar máis ós nenos/as que se portan mal</i>				
<i>Ensinar aos alumnos/as como se poden solucionar os conflitos</i>				
<i>Facer máis traballos para aprender a resolver conflitos</i>				
<i>Facer as clases máis participativas e motivadoras</i>				
<i>Mellorar e respectar o que é de todos (patio, baños, balóns, etc.)</i>				
<i>Outras:</i>				

6. Sinala algún conflito que consideres importante e que non se sinalaseao longo do cuestionario.

Cuestionario de convivencia escolar no centro educativo (Mestres)

Este cuestionario ten por obxecto levar a cabo un diagnóstico da situación da convivencia escolar no noso centro educativo co fin de elaborar un Plan de Convivencia. Pode responder ás seguintes preguntas sinalando a opción coa que esteamáis de acordo. Grazas.

1. Valore os seguintes aspectos da convivencia no centro:

	Moito /Moi ben	Bastante /Ben	Pouco /Regular	Nada/Mal
<i>As relación spersoais cos seus compañeiros/as</i>				
<i>E cos alumnos e alumnas</i>				
<i>O clima de traballo cos seus compañeiros/as</i>				
<i>E cos seus alumnos/as</i>				
<i>A súa relación coas familias dos seus alumnos e alumnas</i>				
<i>A participación das familias na convivencia do Centro</i>				
<i>As relacións da comunidade educativa co contorno escolar</i>				

2. Os conflitos que se producen con máis frecuencia son:

	Nunca	Pouco	Bastante	Moito
Entre profesorado e o equipo directivo				
Entre profesorado				
Entre profesorado e alumnado				
Entre alumnado				
Entre o profesorado e as familias				
Entre pais/nais e fillos/as				
Entre as familias				
En relación co personal non docente				

3. Na súa opinión, con que frecuencia se producen as seguintes situacións no seu Centro?:

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Enfrontamentos entre os alumnos/as e o profesor/a</i>				
<i>Enfrontamentos entre os profesores/as e os pais/nais</i>				
<i>Os profesores/as van cada quen ó seu</i>				
<i>Indisciplina dos alumnos/as (faltas de respecto, malas contestacións...)</i>				
<i>Non se respectan as normas</i>				
<i>Os alumnos/as insúltanse, póñense motes</i>				
<i>Os alumnos/as peléxanse</i>				
<i>Intimidación e acoso entre alumnado</i>				
<i>Hai grupiños que non se levan ben</i>				
<i>Hai nenos/as que non están integrados/as e séntense sós/as</i>				
<i>Os alumnos pensan que os profesores/as non os entenden</i>				
<i>Os alumnos/as están desmotivados/as, ou abúrense</i>				
<i>Conflictos con alumnos/as doutros países</i>				

4. En que momentos cre que se dan estas situacións?

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Antes de entrar na aula</i>				
<i>No recreo</i>				
<i>Nos cambios de clase</i>				
<i>Nasaída</i>				
<i>Durante as clases</i>				

5. En que lugares?

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>No patio</i>				
<i>Nos corredores</i>				
<i>Nos baños</i>				
<i>Nas aulas</i>				
<i>Nas proximidades do centro</i>				
<i>Nos vestiarios /polideportivo</i>				
<i>No comedor</i>				

6. Na súa opinión, cales das seguintes iniciativas serían útiles para mellorar a convivencia no centro?:

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Reforzar a disciplina no centro</i>				
<i>Consensuar normas entre alumnado e profesorado</i>				
<i>Favorecer o traballo cooperativo entre o alumnado</i>				
<i>Unificar os criterios de actuación entre o profesorado</i>				
<i>Darlle máis participación ás familias na xestión do centro</i>				
<i>Colaborar cos servizos sociais, de saúde e asociacións</i>				
<i>Mellorar as relacións entre profesorado e familias</i>				
<i>Mellorar as condicións de traballo do profesorado</i>				
<i>Facer grupos de alumnado máis reducidos</i>				
<i>Mellorar os recursos do centro educativo</i>				
<i>Formar ao profesorado sobre resolución de conflitos</i>				
<i>Informar ás familias sobre estratexias diante dos conflitos</i>				
<i>Facer grupos de mediación en conflitos nos centros</i>				
<i>Adaptar o currículo ás necesidades do alumnado</i>				
<i>Utilizar unha metodoloxía máis activa e participativa</i>				
<i>Utilizar un estilo docente respectuoso e positivo</i>				
<i>Tolerar pequenos conflitos mentres non perturben moito</i>				

Cuestionario de convivencia escolar no centro educativo (familias)

1. Valore os seguintes aspectos da convivencia no centro:

	Moito /Moi ben	Bastante /Ben	Pouco /Regular	Nada/Mal
<i>Como valora a súa relación persoal co equipo directivo do Centro?</i>				
<i>E cos profesores/as en xeral?</i>				
<i>E co titor ou titora deste ano do seu fillo/a?</i>				
<i>Observou no Centro algún fenómeno de malas relacións, conflitos ou violencia?</i>				
<i>Como valoran a súa participación na vida social do centro?</i>				
<i>Como valora a participación das familias en xeral na convivencia do Centro?</i>				
<i>Ten dificultades cos horarios para asistir ó centro?</i>				

2. En que actividades participan? (Poden sinalar varias respostas)

Na ANPA.....

Recoller as notas.....

Nas festas.....

Se o meu fillo/a vai mal na escola.....

Se nos piden calquera cousa.....

En nada.....

Outras:

☐
☐
☐
☐
☐
☐

3. Os conflitos que se producen con máis frecuencia no colexio son:

	Nunca	Pouco	Bastante	Moito
<i>Entre profesorado e alumnado</i>				
<i>Entre alumnado</i>				
<i>Entre o profesorado e as familias</i>				
<i>Entre pais/nais e fillos/as</i>				
<i>Entre as familias</i>				

4. Na súa opinión, con qué frecuencia se producen as seguintes situacións no seu Centro?:

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Enfrontamentos entre os alumnos/as e o profesor/a</i>				
<i>Enfrontamentos entre os profesores/as e os pais/nais</i>				
<i>Indisciplina dos alumnos/as (falta de respecto, malas contestacións...)</i>				
<i>Non se respectan as normas do centro</i>				
<i>Os alumnos/as insúltanse, póñense motes</i>				
<i>Os alumnos/as peléxanse</i>				
<i>Intimidación e acoso entre o alumnado</i>				
<i>Hai nenos/as que non están integrados/as e séntense sós/as</i>				
<i>Os profesores/as preocupanse o suficiente polos alumnos/as</i>				
<i>Os alumnos pensan que os profesores/as non os entenden</i>				
<i>Os alumnos/as están desmotivados/as, ou abúrense</i>				
<i>Conflitos con alumnos/as doutros países</i>				

5. Na súa opinión, cales das seguintes iniciativas serían útiles para mellorar a convivencia no centro?:

	Nada	Pouco	Bastante	Moito
<i>Reforzar a disciplina no centro</i>				
<i>Consensuar normas entre alumnado e profesorado</i>				
<i>Favorecer o traballo cooperativo entre o alumnado</i>				
<i>Unificar os criterios de actuación entre o profesorado</i>				
<i>Darlle máis participación ás familias na xestión do centro</i>				
<i>Colaborar cos servizos sociais, de saúde e asociacións</i>				
<i>Mellorar as relacións entre profesorado e familias</i>				
<i>Mellorar as condicións de traballo do profesorado</i>				
<i>Facer grupos de alumnado máis reducidos</i>				
<i>Mellorar os recursos do centro educativo</i>				
<i>Formar ao profesorado sobre resolución de conflitos</i>				
<i>Informar ás familias sobre estratexias diante dos conflitos</i>				
<i>Facer grupos de mediación en conflitos nos centros</i>				
<i>Adaptar o currículo ás necesidades do alumnado</i>				
<i>Utilizar unha metodoloxía máis activa e participativa</i>				
<i>Utilizar un estilo docente respectuoso e positivo</i>				
Outras:				